

Zelfzekering en Boomlandingen

afdaaltechniek

De meeste piloten zullen de situatie wel eens hebben meegemaakt, waarin ze twijfelen of ze de landingsplaats wel halen, daar ver achter het dichtbegroeide bos. Meestal lukt dat wel en zakt het adrenalinepeil weer vlot naar normale waarden, het voorval wordt vergeten. Toch kan het geen kwaad om er eens bij stil te staan of je wel voorbereid bent op een boomlanding. Hoe land je netjes in een boom? En in welke? Welke spullen heb ik nodig om mezelf veilig te stellen en het de hulpdiensten makkelijker te maken?

Tekst en foto's: Peter Blokker

Met steeds meer piloten die zich aan cross country vluchten wagen, komen boomlandingen steeds vaker voor. Meestal loopt een boomlanding zonder serieuze verwondingen af, bomen zijn vrij vergevingsgezind. Er zijn landen waar, bij gebrek aan zee en meren, bewust SIV manoeuvres boven bomen worden getraind. In feite is een boomlandingsvoorval in drie fasen in te delen. Ten eerste de voorbereiding, vervolgens de boomlanding zelf en tenslotte de bevrijding uit de boom.

De voorbereiding

Als onderdeel van je vluchtplan doe je er verstandig aan om het risico op een boomlanding in te schatten en je uitrusting daarop af te stemmen. Een cross country vlucht waarbij grote stukken over dichte bossen gevlogen moet worden verhoogt het risico en maakt het meenemen van een zelfzekering, noodfluitje en reddingstouwje noodzakelijk. Is het niet om jezelf veilig te stellen, dan is het wel om je verantwoordelijkheid te nemen tegenover de reddingsdiensten. Met behulp van het dunne reddingstouwje kan je een klimtouw ophijzen waarmee de reddingswerkers gezekeerd omhoog kunnen komen. Als op een reddingsdienst niet te rekenen is komt het goed van pas om zelf een stuk dun klimtouw (gletsjertouw) van circa dertig meter mee te nemen om zelf uit de boom kunnen abseilen. Zonder geschikt materiaal een boom uit klimmen is de grootste oorzaak dat boomlandingen met lichamelijk letsel worden afgesloten. Boomstammen worden naar beneden toe vaak dikker en hebben minder aftakkingen, wat het afklimmen zonder touw levensgevaarlijk maakt. Net als bij ieder ander ongeval is het van groot belang de hulpdiensten te kunnen alarmeren en je locatie door te kunnen geven. Een smartphone binnen handbereik kan dit prima, maar ook een externe gps of een noodbaken als de SPOT hebben hun diensten bewezen. Het kan goed van pas komen om eens te bekijken hoe je snel de coördinaten van je huidige positie op het venster van je smartphone tevoorschijn haalt.

De boomlanding

Diegenen die een onvermijdelijke boomlanding op tijd herkennen zijn

in het voordeel. De resterende hoogte tot de nader komende boomtoppen kan dan optimaal benut worden. Hoewel veel scholen instrueren te mikken op een veerkrachtige naaldboom in plaats van harde loofbomen, is dat niet altijd de beste optie. Erg hoge naaldbomen zijn vaak erg kaal onder de kruin, en je scherm heeft minder kans om zich goed over de boom vast te hangen. Kleinere, jonge bomen zijn de beste keus en te herkennen aan de lichtgroene kleur. Indien mogelijk kies je een boom in goed bereikbaar gebied in de buurt van wandelpaden. Heb je een boom uitgekozen, vlieg deze dan ook aan zoals een normale landing. Dus met een echt circuit en een final tegen wind. Een goede boomlanding is een echte volledige boomlanding, ga er voor! De boom half raken is linke soep. Mik op het midden en flare als bij een normale landing. Rem daarbij niet te lang door, want het scherm moet wel vooruit komen om zich mooi in de boom te nestelen. Bij het invliegen van de boom bereid je je voor op de klap, zit je rechtop en bescherm je je gezicht door omlaag te kijken zodat je helm eindelijk van pas komt. Schaam je niet om al ruim voor het aanvliegen van de boom luid om hulp te schreeuwen, zodat je de aandacht van ooggetuigen kan trekken.

Eenmaal in de boom is het zaak om de rust te bewaren en systematisch te werk te gaan:

- Alarmnummer bellen! Vooral bij hevige pijn of bloedingen heeft dit voorrang omdat je het risico loopt je bewustzijn te verliezen.
- Helm ophouden, ook al is je blikveld beperkt.
- Zelfzekering maken met een bandschlinge en karabiner. Gebruik hiervoor niet de inhangkarabijnen van je scherm. Heb je geen bandschlinge, kan je de lijnen van het scherm gebruiken of je nog niet geworpen nood scherm om een tak wikelen.
- Wonden verzorgen, bloedingen stelpen. Een paar snelverbandjes komen goed van pas.
- Wachten op hulp! Alleen zelf de boom uit klimmen als er geen hulp onderweg is.

De bevrijding

Het bevrijden van paragliders uit

Belangrijk is om rust te bewaren en overzicht te krijgen

bomen is in de regel het werk van de bergreddingsdienst. De reddingsdienst weet dat een vlieguitrusting duur is en zal proberen de uitrusting niet verder te beschadigen. Bij zware verwondingen of bewusteloosheid, licht de focus echter op het zo snel mogelijk naar beneden krijgen van de piloot en worden desnoods risers doorgesneden. Het bergen van het scherm zelf is geen hoofdzaak van de reddingsdienst. Of een helikopter wordt ingezet hangt van de situatie af. De downwash van de rotorbladen kunnen de piloot letterlijk de boom uit blazen. De reddingsdienst in de Alpen is zeer efficiënt en het is de moeite waard om als een eikel in de boom te blijven hangen tot de reddingsdienst arriveert. Aan de andere kant zijn er gebieden waar je niet op hulp hoeft te rekenen, de redding op z'n vroegst een dag later arriveert, of waar je überhaupt geen contact kan krijgen met reddingsdienst. In dergelijke situaties, die bij de voorbereiding ingecalculeerd kunnen worden, loont het dus om meer materiaal mee te nemen en de evacuatie uit de boom zelf vorm te geven, zie het infokader Basis Touwtechnieken Boomlandingen. Het spreekt voor zich dat alle genoemde knopen en technieken ten minste één maal onder begeleiding van een ervaren klimmer geoefend moeten worden.

1.

3.

5.

Handige spullen voor boomlandingen

Mobiele telefoon Voor waarschuwen van hulpdiensten, allereerst via 112

GPS ontvanger, SPOT of kaart Om de coördinaten door te geven waar je je bevindt. De meest smartphones kunnen dit ook prima met een handige app.

1. Bandschlinge met karabiner Een bandschlinge van 1,2 meter met een schroefkarabiner voor een zelfzekering.

2. Reddingstouwje met gewichtje Een spoel met een touwtje en een fluitje als gewicht om een touw aan op te hijsen, zoals bijvoorbeeld van de firma FreeSpee.

3. Touw

4. Prusiktouw

5. HMS karabiner

Om zelf te abseilen in gebieden waar hulp niet te verwachten is. 30 meter dun klimtouw, een prusiktouw als backup, en een HMS karabiner om met een halve mastworp te kunnen abseilen.

6. Een EHBO setje Om verwondingen te kunnen behandelen.

7. Mes-/multitool Zaklampje om mee te seinen als het donker wordt, en wat nooddrantsen.

2.

4.

Basis Touwtechnieken Boomlandingen

Stap 1: De zelfzekering

Nu komt die lichte, goedkope bandschlinge met schroefkarabiner van pas die je binnen handbereik in je harnas hebt opgeborgen. Maak de schlinge vast met een ankersteek in de lus van je harnas waar ook de inhangkarabiner zit. Hang de schlinge om de stevigste bereikbare tak, of om de stam zelf. Gebruik de schroefkarabiner om het vrije eind van de schlinge aan je harnas vast te maken, naast de inhangkarabiner. De Schlinge kan je inkorten met een gewone zaksteek.

Stap 2: Losmaken van het scherm

Zodra de zelfzekering 100% goed zit, maak je jezelf los van het scherm. Omdat de inhangkarabiners niet open gaan onder belasting, is het van belang dat de zelfzekering niet in deze inhangkarabiners is vastgemaakt. Door je gewicht te verplaatsen in je harnas kan je ruimte creëren om de risers uit de

inhangkarabiners te halen. Haal het reddingstouwje tevoorschijn om een zekeringstouw van de reddingsdienst op te hijsen. Komt er geen redding en heb je een klimtouw mee? Ga alleen dan (!) verder met stap 3.

Stap 3: Touw ophangen en prusikknoop vastmaken

Maak het eind van het klimtouw vast om de tak waar ook je zelfzekering aan hangt. Gebruik hiervoor een teruggestoken achtknoop of paalsteek. Als het touw twee keer zo lang is dan de af te dalen hoogte, kan je het touw ook met het midden om de tak hangen, zodat je het touw na het abseilen kan meenemen. Wellicht komt het bij de verdere afdaling naar de bewoonde wereld nog van pas. Een prusiktouwje, niet dikker dan de helft van het klimtouw, is handig om als remknoop te gebruiken voor extra veiligheid bij het abseilen. Leg de prusikknoop aan in het klimtouw en bevestig het overgebleven einde in één van de twee vrijgemaakte inhangkarabiners. Kort zo nodig in, zodat de remknoop zich bij het abseilen niet verstrikt in de HMS karabiner.

Stap 4. HMS karabiner vastmaken

Leg een halve mastworp in de HMS karabiner, boven de prusikknoop. Als de knoop goed is gelegd klappt deze om bij het wisselen van richting bij het doorvoeren van het touw. De HMS karabiner hang je vervolgens in de bandschlinge van de zelfzekering. Nu komt het moment dat de zelfzekering even kort wordt losgemaakt om de deze van de tak los te maken. Dit moment zorgt alleen de prusikknoop voor een zekering aan het touw. Hang de karabiner van de bandschlinge daarom zo snel en soepel mogelijk weer terug aan je harnas, bijvoorbeeld in de nu vrije inhangkarabiner.

Stap 5. Abseilen

Controleer of alle karabiners gesloten zijn en leun rustig achterover in je harnas. Houdt twee handen vast aan het touw, onder de HMS karabiner, ter hoogte van de prusikknoop. Laat de prusikknoop doorslippen en daal tussen de takken af naar vaste grond. Als het midden van touw om de boom is gehangen, wordt het dubbele touw hetzelfde behandeld als het enkele touw, dus prusikknoop om beide touwstrengen en dubbel touw in de HMS karabiner leggen.

Handige knopen

In dit artikel zijn verschillende knopen aan bod gekomen. Geen ingewikkelde knopen, maar het is wel belangrijk dat je de knoop goed legt voordat je hem belast en er je leven aan toevertrouwt. Het gaat te ver om hier exact uit te leggen hoe de diverse knopen moeten worden gemaakt, maar we gaan kort in op de toepassing van de genoemde knopen. Op internet zijn genoeg bronnen te vinden waar je vervolgens kan zien hoe de knoop wordt gelegd. Een heel handige site om te beginnen is <https://nl.wikihow.com/Een-knoop-leggen>

1. Ankersteek

Deze knoop heb je vaker gezien dan je denkt. Alle lijnvertakkingen van de stamlijnen tot de bovenste galerij van een paraglider zijn met ankersteken opgebouwd. Dus als je hem vergeten bent kan je makkelijk even spieken. Met de ankersteek maak je op een eenvoudige manier een verbinding tussen de karabinerlus van je harnas en de bandschlinge waar je de zelfzekering mee maakt, zonder een karabiner te gebruiken. Dit werkt altijd maar aan één kant van de schlinge, dus aan de andere kant heb je wel een karabiner nodig om de schlinge vast te maken aan je harnas.

2. Zaksteek

Vraag een willekeurig iemand om ergens een in knoop te leggen en in veel gevallen zal het resultaat de zaksteek zijn. Als je een boterhamzakje met je lunch dichtknoopt dan weet je direct waar de naam vandaan komt. We gebruiken deze eenvoudige knoop in dit scenario om de bandschlinge op maat te maken, waarmee je een zelfzekering legt om de tak of stam van de boom.

3. Achtknoop

Klimmers kunnen deze knoop blindelings leggen. Deze belangrijke knoop is erg betrouwbaar en goed controleerbaar. Als de knoop er na het aantrekken niet uit ziet als een acht, mankeert er wat aan. In het boomreddingsscenario leggen we eerst een achtknoop op enig afstand van het uiteinde van het touw, afhankelijk van de dikte van de tak waar het touw omheen wordt gehangen. Het vrije eind van het touw hang je om de tak en je steekt het eind van het touw terug langs de achtknoop, precies in omgekeerde volgorde, zodat beide strengen netjes langs elkaar liggen.

4. Prusikknoop

Een prusikknoop is een knoop die wordt gebruikt als beveiliging. Het touwtje waarmee een prusikknoop wordt gelegd is bij voorkeur half zo dun als het hoofdtouw waaraan je gaat abseilen. Bij een prusikknoop geldt: hoe dunner het prusiktouw, des te meer grip op het abseiltouw. Het uiteinden van het prusiktouwtje worden met een goed aangetrokken zaksteek aan elkaar geknoopt. Vervolgens slingert je het touwtje twee keer om het hoofdtouw heen, net als een ankersteek maar dan vaker. Desnoods drie keer voor een extra "bite". Als de prusikknoop eenmaal vastgebeten is in het abseiltouw, is het niet zo makkelijk om weer in beweging te komen. Daar is de knoop ook voor, maar als het abseilen allemaal prima gaat is het beter de prusikknoop losjes om het touw geslagen te houden en tijdens het abseilen met je onderste hand omlaag te schuiven.

5. Halve Mastworp

De halve mastworp (HMS - Halb Mastwurf Sicherung) is een dynamische, slijpende knoop. Je maakt er dus niks mee vast maar kunt er mee "remmen" ofwel iemand mee zekeren en dit scenario zelf mee abseilen. Een halve mastworp mag alleen in een HMS-karabiner gelegd worden, bij elk ander karabinertype zal de knoop blokkeren. De halve mastworp geeft veel wrijving tussen het klimtouw en de karabiner, zodat je met weinig kracht jezelf rustig kan laten zakken langs het touw.

